

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ПІВДЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Одеса, 31 жовтня 2025 року)

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3110-44 від 02.10.2025 р.)*

Відповідальний редактор – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян Мінас Рамзесович**

Заступник відповідального редактора – завідувач кафедри Філософії права Юридичного факультету Близькосхідного університету (Кіпр), член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права **Дамірлі Мехман Алишах огли**

Заступник відповідального редактора – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» **Бехруз Хашматулла Набієвич**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Войтович Павло Петрович – PhD в галузі права, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23.
Тел. +38(048)719 8685.

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячується Міжнародному дню прав людини, який відзначається міжнародною спільнотою 10 грудня. **31 жовтня 2025 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2025. 219 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Межевська Лілія Володимирівна
*кандидатка юридичних наук, доцентка, заступниця
директора навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпровського державного університету внутрішніх справ*

ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ

Війна в Україні кардинально змінила соціально-економічні умови праці та правове регулювання трудових відносин. З початком повномасштабної збройної агресії Російської Федерації постала потреба адаптації трудового законодавства до надзвичайних обставин, забезпечення балансу між правом громадян на працю та інтересами оборони держави. Інститут припинення трудового договору набув особливої актуальності, оскільки відображає співвідношення між принципом стабільності трудових правовідносин і необхідністю оперативного реагування на виклики війни. В умовах воєнного стану трудові права, хоч і можуть бути тимчасово обмежені, залишаються невід'ємною складовою конституційного правопорядку. Вони продовжують гарантувати захист людської гідності, справедливості і правову визначеність, що відповідає положенням ст. 43, 44 Конституції України та міжнародним стандартам праці, закріпленим у Конвенціях МОП № 87, 98, 158.

Відповідно до ст. 36 Кодексу законів про працю України (КЗпП), трудовий договір може бути припинено у зв'язку з угодою сторін, закінченням строку дії трудового договору, ініціативою працівника або роботодавця, переведенням працівника до іншого підприємства, обставинами, що не залежать від волі сторін. У мирний час ці підстави забезпечують стабільність трудових відносин, проте під час воєнного стану реалізація цих норм зазнала суттєвих змін.

Прийняття Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15 березня 2022 року № 2136-IX створило нову правову основу регулювання праці. Роботодавець може розірвати трудовий договір у зв'язку з неможливістю забезпечити роботу через бойові дії або знищення виробничих потужностей [1]. Такі новели спрямовані не на обмеження прав працівників, а на правову визначеність і адаптивність до об'єктивних обставин.

Воєнний стан суттєво вплинув на мобільність працівників. Через евакуацію, зміну місця проживання чи службу в Збройних силах працівники мають право розірвати трудовий договір без попередження (ст. 38 КЗпП). Такі обставини визнаються поважними, а звільнення не є порушенням дисципліни.

Роботодавець може звільнити працівника у разі неможливості забезпечити роботу через бойові дії, але такі дії мають відповідати принципам пропорційності, справедливості та гуманізму. Роботодавець зобов'язаний письмово повідомити працівника про звільнення та зазначити підставу у наказі.

Держава надає звільненим працівникам право на допомогу по безробіттю, сприяння у працевлаштуванні, перекваліфікацію, а також гарантує збереження місця роботи та середнього заробітку для військовослужбовців (ст. 119 КЗпП) [2, с.152].

Судовий захист трудових прав у період війни: громадяни зберігають право на судовий захист трудових прав навіть під час війни. ЄСПЛ у справах *Lawless v. Ireland* та *Brannigan and McBride v. the United Kingdom* наголошував, що обмеження права на справедливий суд у період надзвичайного стану є неприпустимим. В Україні діє система електронного судочинства.

Попри оновлення законодавства, залишаються проблеми: нечіткість підстав для звільнення, відсутність механізмів компенсації, потреба у цифровізації обліку праці. Перспективним напрямом є гармонізація з Директивою ЄС 2019/1152 щодо прозорих і передбачуваних умов праці.

Припинення трудового договору в умовах воєнного стану вимагає балансу між потребами безпеки держави та гарантіями прав працівників. Україна демонструє здатність поєднувати гнучкість і соціальну справедливість, дотримуючись міжнародних трудових стандартів навіть у надзвичайних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
2. Обушенко Н.М., Межевська Л.В. Якісний та ефективний вплив міжнародно-правових актів на формування трудового законодавства в Україні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2022. - № 4 (119). – С. 151-156.

Ключові слова: трудовий договір, припинення трудових відносин, воєнний стан, трудове законодавство, право на працю, соціальний захист, роботодавець.

Key words: employment contract, termination of employment, martial law, labour legislation, right to work, social protection, employer.

Політова Анна Сергіївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри права
Мариупольського державного університету*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА НА СТАТЕВУ СВОБОДУ ТА СТАТЕВУ НЕДОТОРКАНИСТЬ У КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Досліджуючи питання імплементації норм міжнародного права щодо захисту права на статеву свободу та статеву недоторканість у національне законодавство, зокрема, у Закон України про кримінальну відповідальність, відзначимо, що основна увага науковців присвячена імплементації у КК України положень Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротська конвенція) та Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Так, не викликає ніякого сумніву, що саме імплементація положень вищезазначених Конвенцій дозволила удосконалити Закон України про кримінальну відповідальність, проте наскільки такі зміни вплинули на правозастосовчу практику?

У Глава VI. Матеріальне кримінальне право Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротська конвенція) міститься перелік кримінально протиправних діянь, а саме:

- стаття 18. Сексуальне насильство: під «сексуальним насильством» розуміють умисну поведінку: а) заняття діяльністю сексуального характеру з дитиною, яка не досягла передбаченого законодавством віку для заняття діяльністю сексуального характеру; б)

ТКАЧЕНКО О.В.

Універсальна сингулярність прав людини: пролегомени концептуалізації в філософії правового порівняння.....150

МЕЖЕВСЬКА Л.В.

Припинення трудового договору в умовах воєнного стану: сучасні виклики та правові гарантії.....152

ПОЛІТОВА А.С.

Імплементация норм міжнародного права щодо захисту права на статеву свободу та статеву недоторканість у Кримінальний кодекс України: окремі аспекти.....153

ЛИННИК Т.В.

Міжнародні стандарти прав людини та їх співвідношення із національним законодавством.....156

ФЕДОРОВА Т.С.

Міжнародно-правове співробітництво у протидії економічній злочинності.....157

ЦИБУЛЬСЬКА О.Ю.

Щодо питання правозастосовування частини третьої статті 75 закону України «Про міжнародне приватне право».....160

КІТ Т.Б.

Вплив практики Європейського суду з прав людини на розвиток цивільного права України.....161

Секція № 8

Захист прав людини в сучасних кризових ситуація

АНДРЕЙЧЕНКО С.С.

In absentia як інструмент міжнародного правосуддя.....165

КАЛАШЛІНСЬКА М.В.

Роль міст у захисті прав людини в кризових умовах: досвід Любліна.....167

NEDELEA M.-O.

Justice Robert H. Jackson and the american vision of international criminal law at Nuremberg.....170

КІБЛИК Д.В., ОВСЯНІКОВА Т.О.

Торгівля людьми як наслідок воєнних злочинів: виклики для системи захисту прав людини в Україні.....171

БСЛОГУБОВА О. О.

Виклики до фундаментальних прав людини в епоху цифровізації 173

КУЗЬ Ю. С.

Смерть міжнародного публічного права.....174

ГАЛАТ В.І.

Право продавця на усунення порушення у контексті поняття істотного порушення за Віденською конвенцією 1980 року.....178

КОВАЛЬЧУК А.Т.

Критерії визначення критичної енергетичної інфраструктури як військової цілі.....180